

POSELSTVÍ PAPEŽE
BENEDIKTA XVI.

K OSLAVĚ
SVĚTOVÉHO DNE MÍRU

1. LEDNA 2011

„NÁBOŽENSKÁ SVOBODA – CESTA K MÍRU“

1. NA ZAČÁTKU NOVÉHO ROKU se obracím na všechny se svým přáním. Je to přání pokoje, rozkvětu, ale především přání míru. Bohužel i končící rok byl poznamenán pronásledováním, diskriminací, hroznými skutky násilí a náboženské nesnášenlivosti.

Mé myšlenky se upínají především k drahé irácké zemi, která je na své cestě k vytoužené stabilitě a smíření i nadále dějištěm násilí a atentátů. Jistě si vzpomeneme na nedávná utrpení křesťanského společenství a především na zbabělý útok proti syrsko-katolické katedrále „Panny Marie ustavičné pomoci“ v Bagdádu 31. října, při němž byli zabiti dva kněží a více než padesát věřících laiků, když se shromáždili ke slavení mše svaté. Po něm docházelo v následujících dnech k dalším útokům i na soukromé domy, což vzbuzovalo strach křesťanského společenství a touhu mnoha jeho členů emigrovat a hledat si lepší podmínky pro život. Projevují jim zvláštní blízkost, svou i celé církve. Tento postoj konkrétně vyjádřilo nedávné mimořádné zasedání Biskupské synody věnované Blízkému Východu. Z něj vzešlo povzbuzení katolickým komunitám v Iráku i na celém Blízkém Východě, aby žily ve společenství a nadále v těchto zemích vydávaly odvážné svědectví víry.

Upřímně děkuji vládám, které se nasazují pro zmenšení bolesti těchto bratrů a sester v jejich lidství, a vyzývám katolíky, aby se modlili za své bratry a sestry ve víře, kteří trpí násilím a nesnášenlivostí, a byli s nimi solidární. Za těchto okolností považuji za vhodné využít tuto příležitost, abych se s vámi všemi podělil o některé úvahy o náboženské svobodě jako cestě k míru. S bolestí totiž zjišťujeme, že v některých částech světa je možno své náboženství vyznávat a svobodně hlásat jen při riskování

života a osobní svobody. V jiných oblastech mají předsudky a opozice vůči věřícím a náboženským symbolům skrytější a rafinovanější podobu. Křesťané jsou v současnosti náboženskou skupinou, která trpí největším počtem pronásledování kvůli víře. Mnozí jsou každodenně vystavováni urážkám a často žijí ve strachu pro své hledání pravdy, pro svou víru v Ježíše Krista a pro své upřímné volání po dodržování náboženské svobody. Nic z toho nelze přijmout, protože je to urážkou Boha i lidské důstojnosti. Kromě toho se tak ohrožuje bezpečnost a mír a brání se autentickému a integrálnímu lidskému rozvoji.¹

V náboženské svobodě se totiž ukazuje specifičnost lidské osoby, která díky ní může zaměřit svůj osobní život i život společnosti na Boha, v jehož světle se plně chápe totožnost, smysl i cíl osoby. Popírat nebo svévolně omezovat takovou svobodu znamená pěstovat omezený pohled na lidskou osobu. Zatemňovat veřejnou roli náboženství znamená vytvářet společnost, která je nespravedlivá, protože není úměrná pravé přirozenosti lidské osoby. To znamená, že se znemožňuje *prosazování autentického a trvalého míru v celé lidské rodině*.

Vyzývám proto lidi dobré vůle, aby obnovovali své nasazení pro vytváření takového světa, kde by všichni měli svobodu hlásat své náboženství nebo svou víru a žít svou lásku k Bohu celým srdcem, celou duší a celou myslí (srov. Mt 22, 37). Toto cítění inspiruje a vede *Poselství k oslavě 44. Světového dne míru* věnované tématu *Náboženská svoboda – cesta k míru*.

¹ Srov. BENEDIKT XVI. Encyklika o integrálním lidském rozvoji v lásce a v pravdě *Caritas in veritate* (29. června 2009), č. 29.55–57. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.

Posvátné právo na život a na duchovní život

2. *Právo na náboženskou svobodu je zakořeněno v samotné důstojnosti lidské osoby,*² jejíž transcendentní povaha nesmí být ignorována nebo opomíjena. Bůh stvořil muže a ženu ke svému obrazu a podobě (srov. Gn 1, 27). Proto je každá osoba držitelem *posvátného práva* na integrální život i z hlediska duchovního. Když lidská osoba neuznává své bytí jako duchovní a když se neotevívá pro transcendenci, utíká se sama k sobě, nedokáže nacházet odpovědi na otázky svého srdce o smyslu života, nedokáže nabývat trvalých a hodnotných etických principů ani zakoušet autentickou svobodu a rozvíjet spravedlivou společnost.³

V souladu s naší vlastní zkušeností odhaluje Písmo svaté hlubokou hodnotu lidské důstojnosti: „Když se zahledím na tvá nebesa, dílo tvých prstů, na měsíc, na hvězdy, které jsi stvořil: co je člověk, že na něho myslíš, co je smrtelník, že se o něho staráš? Učinils ho jen o málo menším, než jsou andělé, ověnčils ho ctí a slávou, dals mu vládnout nad dílem svých rukou, položils mu k nohám všechno“ (Žalm 8, 4–7).

Před vznešenou skutečností lidské přirozenosti můžeme zakoušet stejný úžas, jaký vyjadřuje žalmista. Projevuje se jako otevřenost k Tajemství, jako schopnost klást si zásadní otázku o sobě a o původu vesmíru jakožto niterné ozvěny nejvyšší Boží lásky, počátku a konci všech věcí, každé osoby i národů.⁴ Transcendentní důstojnost osoby je zásadní hodnotou židovsko-křesťanské moudrosti, ale díky rozumu ji mohou poznávat všichni. Tuto důstojnost, chápanou jako schopnost překračovat svou

² Srov. II. Vatikánský koncil. Deklarace o náboženské svobodě *Dignitatis humanae* (7. prosince 1965), č. 2. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

³ Srov. Benedikt XVI. *Caritas in veritate*, 78.

⁴ Srov. II. Vatikánský koncil. Deklarace o poměru církve k nekřesťanským náboženstvím *Nostra aetate* (28. října 1965), č. 1. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

materiální stránku a hledat pravdu, je třeba uznávat jako univerzální *dobro* nezbytné pro vytváření společnosti orientované na plnou realizaci člověka. Respekt k základním prvkům lidské důstojnosti, jako je právo na život a právo na náboženskou svobodu, je podmínkou morální oprávněnosti každé sociální i právní normy.

Náboženská svoboda a vzájemná úcta

3. *Náboženská svoboda stojí u počátku svobody morální.* Otevřenost k pravdě a dobru, otevřenost k Bohu zakořeněná v lidské přirozenosti skutečně poskytuje plnou důstojnost každému člověku a je zárukou plné vzájemné úcty mezi lidmi. Náboženskou svobodu je proto třeba chápat nejen jako ochranu před donucováním, ale ještě více jako schopnost uspořádávat svá rozhodování podle pravdy.

Mezi svobodou a úctou existuje nerozdělitelné pouto, neboť „jednotlivci i společenské skupiny mají při výkonu svých práv z mravního zákona závazek mít na zřeteli jak práva jiných lidí, tak i své povinnosti k jiným a ke společnému blahu všech.“⁵

Svoboda nepřátelská nebo *lhostejná* vůči Bohu končí popřením sebe sama a nezaručuje plné respektování druhého člověka. Vůle, která se považuje za naprosto neschopnou hledat pravdu a dobro, nemá ke svému konání objektivní důvody ani motivy, ale jen takové, jež vyžadují její momentální a náhodné zájmy; nemá vlastní „identitu“, kterou by chránila a vytvářela prostřednictvím skutečně svobodných a vědomých rozhodnutí. Nemůže tedy vyžadovat úctu ze strany jiných „vůlí“, které jsou také odděleny od svého nejhlubšího bytí, a proto se mohou dožadovat jiných „odůvodnění“ nebo dokonce žádného

⁵ *Tamtéž*, Deklarace o náboženské svobodě *Dignitatis humanae*, 7.

„odůvodnění“. Iluze, že v morálním relativismu najdeme klíč k pokojnému soužití, je ve skutečnosti počátkem rozdělení a negace důstojnosti lidských bytostí. Chápeme tedy potřebu uznat dvojí dimenzi jednoty lidské osoby: *náboženskou* a *společenskou*. Z toho důvodu je nepředstavitelné, že by věřící „měli potlačovat část sebe samých – svou víru – aby byli aktivními občany. Nikdy by neměli mít potřebu zapírat Boha, aby se mohli těšit svým právům.“⁶

Rodina – škola svobody a míru

4. Pokud je náboženská svoboda cestou k míru, pak *náboženská výchova* je přednostní způsob jak napomáhat lidem nových generací, aby v druhém člověku viděli svého bratra a sestru, s nimiž mohou společně kráčet a spolupracovat na tom, aby se všichni cítili živými členy téže lidské rodiny, z níž nesmí být nikdo vylučován.

Rodina založená na manželství, jež je výrazem niterného a komplementárního spojení mezi mužem a ženou, se začleňuje do tohoto kontextu jako první škola pro sociální, kulturní, morální i duchovní formaci a růst dětí, které by vždy měly nacházet v otci a v matce první svědky života zaměřeného na hledání Boží pravdy a lásky. Sami rodiče by vždy měli svobodně, bez nátlaku a zodpovědně předávat svým dětem dědictví své víry, hodnot a kultury. Rodina, základní buňka lidské společnosti, zůstává prvořadým prostředím pro formaci k harmonickým vztahům na všech úrovních soužití lidí v rámci národa i mezi národy. Toto je cesta, kterou je třeba procházet s moudrostí, aby se ve společnosti budovala pevná a solidární síť a mladí se připravovali na převzetí

⁶ BENEDIKT XVI. *Projev ke Generálnímu shromáždění Organizace spojených národů* (18. dubna 2008). AAS 100 (2008), s. 337.

své životní odpovědnosti ve svobodné společnosti v duchu porozumění a míru.

Společné vlastnictví

5. Dalo by se říci, že *mezi základními právy a svobodami zakořeněnými v důstojnosti osoby se náboženská svoboda těší zvláštnímu postavení*. Když se náboženská svoboda uznává, je důstojnost lidské osoby respektována u svého kořene a v národech se posiluje *étos* a jejich instituce. Když se naopak náboženská svoboda popírá a když se zkouší bránit lidem ve vyznávání jejich náboženství nebo víry a žít v souladu s ní, uráží se tím lidská důstojnost a zároveň se ohrožuje spravedlnost a mír, které jsou založeny na správném sociálním řádu vytvářeném ve světle Nejvyšší Pravdy a Nejvyššího Dobra.

V tomto smyslu je náboženská svoboda ziskem i pro politickou a právní kulturu. Je základním dobrem. Každý člověk má mít možnost svobodně využívat své právo vyznávat a individuálně nebo společně projevovat své náboženství nebo svou víru na veřejnosti nebo v soukromí, ve výuce, v praxi, v publikacích, v kultu a v slavení obřadů. Neměl by se setkávat s překážkami, kdyby případně chtěl přijmout jiné náboženství anebo žádné nevyznávat. V této oblasti se mezinárodní uspořádání ukazuje jako vzor a je základním vodítkem pro státy, neboť při dodržování legitimního požadavku veřejného řádu utvářeného spravedlností nedovoluje v náboženské svobodě žádnou výjimku.⁷ Mezinárodní řád tak přiznává právům náboženské povahy stejný

⁷ Srov. II. Vatikánský koncil. Deklarace o náboženské svobodě, *Dignitatis humanae*, 2.

status jako má právo na život a na osobní svobodu, což je potvrzením toho, že patří k *základnímu jádru* lidských práv, k těm všeobecným a přirozeným právům, které lidské právo nemůže nikdy popírat.

Náboženská svoboda není výlučným vlastnictvím věřících, ale patří celé rodině národů na zemi. Je nezbytnou součástí právního státu. Nelze ji popírat, aby přitom současně nebyla dotčena všechna zásadní práva a svobody, jejichž je souhrnem a vrcholem. Ona je „lakmusovým papírkem, který ověřuje dodržování všech dalších lidských práv.“⁸ Zatímco napomáhá používání specificky lidských schopností, vytváří potřebné předpoklady pro uskutečňování integrálního rozvoje, který se týká osoby jako celku ve všech jejích rozměrech.⁹

Veřejný rozměr náboženství

6. *I když náboženská svoboda – tak jako každá jiná – vychází z osobní sféry, uskutečňuje se ve vztahu s druhými. Svoboda bez vztahu není svobodou dovršenou.* Ani náboženská svoboda se neomezuje pouze na svůj individuální rozměr, ale uskutečňuje se ve svém vlastním společenství a ve společnosti, v souladu s tím, že osoba je vztahová bytost a náboženství má veřejnou povahu.

Vztahový charakter je rozhodující složkou náboženské svobody a vede společenství věřících k tomu, aby uskutečňovali solidaritu pro obecné dobro. V této dimenzi společenství zůstává každá osoba jedinečná a neopakovatelná a zároveň se zdokonaluje a plně realizuje.

Přínos náboženských společenství pro společnost je nepopíratelný. Četné charitativní a kulturní instituce dokazují

⁸ JAN PAVEL II. *Projev k účastníkům parlamentního shromáždění Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)* (10. října 2003), 1. AAS 96 (2004), s. 111.

⁹ Srov. BENEDIKT XVI. *Caritas in veritate*, 11.

konstruktivní úlohu věřících v životě společnosti. Ještě důležitější je etický příspěvek náboženství v oblasti politiky. Neměl by se přehlížet nebo zakazovat, ale musí se chápat jako hodnotný přínos k prosazování obecného dobra. V této souvislosti je třeba se zmínit o náboženské dimenzi kultury vytvářené během staletí díky společenskému a především etickému přispění náboženství. Taková dimenze v žádném případě nediskriminuje ty, kdo víru nesdílejí, ale spíše posiluje soudržnost společnosti, integraci a solidaritu.

*Náboženská svoboda jako síla pro svobodu a civilizaci
a nebezpečí plynoucí z jejího zneužívání*

7. *Zneužití náboženské svobody k maskování skrytých zájmů, jako např. svržení nastoleného pořádku, hromadění zdrojů anebo držení moci nějakou skupinou, může působit nesmírné škody pro společnost. Fanatismus, fundamentalismus a praktiky odporující lidské důstojnosti nelze ospravedlnit nikdy a tím méně, jsou-li vykonávány ve jménu náboženství. Vyznávání nějakého náboženství nelze zneužívat ani ukládat silou. Je třeba, aby státy a různá lidská společenství nikdy nezapomínaly, že náboženská svoboda je podmínkou pro hledání pravdy a pravda se neprosazuje násilím, ale „silou pravdy samotné“.*¹⁰ V tomto smyslu je náboženství *pozitivní a hnací silou* pro vytváření občanské a politické společnosti.

Jak bychom mohli popírat příspěvek velkých světových náboženství pro rozvoj civilizace? Upřímné hledání Boha vedlo k větší úctě k lidské důstojnosti. Křesťanská společenství s hodnotami a principy, které vlastní, silně přispěla k tomu, že si lidé i národy uvědomili svou totožnost a důstojnost, stejně tak i k

¹⁰ Srov. II. Vatikánský koncil. Deklarace o náboženské svobodě, *Dignitatis humanae*, 1.

nastolení demokratických institucí a k prosazování lidských práv a odpovídajících povinností.

I dnes ve stále více globalizované společnosti jsou křesťané vyzýváni, aby nejen svým zodpovědným občanským, ekonomickým a politickým nasazením, ale i svědectvím své lásky a víry přinášeli cenný příspěvek k namáhavé a stimulující práci pro spravedlnost, pro integrální lidský rozvoj a pro správné uspořádání lidských záležitostí. Vyloučit náboženství z veřejného života znamená odebrat životu vitální prostor, který je otevřený směrem k transcendenci. Bez této prvořadé zkušenosti se ukazuje jako svízelné orientovat společnost k univerzálním etickým principům a stává se těžkým nastolení národních a mezinárodních pořádků, kde by se základní práva a svobody plně uznávaly a uskutečňovaly v souladu s cíli – dnes bohužel stále zanedbávanými a popíranými – které si klade *Všeobecná deklarace lidských práv* z r. 1948.

Otázka spravedlnosti a kultury: fundamentalismus a nepřátelství vůči věřícím ohrožují pozitivní laickost států

8. Se stejnou rozhodností, s níž jsou odsuzovány všechny formy náboženského fanatismu a fundamentalismu, je třeba se postavit i proti všem formám nepřátelství vůči náboženství, jimiž je omezována veřejná úloha věřících v občanském a politickém životě.

Nesmí se zapomínat, že *náboženský fundamentalismus a laicismus jsou zrcadlovými a extrémními podobami odmítnutí legitimního pluralismu a principu laickosti*. Oba totiž absolutizují omezený a částečný pohled na lidskou osobu. V prvním případě se upřednostňuje náboženský integralismus a v druhém racionalismus. *Společnost, která chce vnucovat nebo naopak odmítat náboženství násilím, je nespravedlivá ve vztahu*

k člověku i k Bohu, ale i k sobě samé. Bůh povolává k sobě lidstvo v záměru lásky, která zahrnuje celou osobu v její přirozené i duchovní dimenzi, vyžaduje svobodnou a zodpovědnou odpověď celým srdcem i celým bytím, odpověď individuální i společnou. Tedy i společnost, jakožto výraz osoby a souhrn jejích konstitutivních dimenzí, musí žít a uspořádávat se způsobem, který napomáhá její otevřenosti k transcedenci. Právě proto se zákony a společenské instituce nemohou utvářet tak, že ignorují náboženskou dimenzi občanů anebo k ní vůbec nepřihlížejí. Prostřednictvím demokratické činnosti občanů vědomých si svého povolání musejí odrážet povahu lidské osoby, aby mohly podporovat její náboženskou dimenzi. A protože ona není výtvorem státu, stát s ní nemůže manipulovat, ale spíše ji má uznávat a respektovat.

Když právní uspořádání na kterékoli úrovni, národní i mezinárodní, umožňuje nebo toleruje náboženský či protináboženský fanatismus, selhává ve svém vlastním poslání, které spočívá v ochraně a prosazování spravedlnosti a práv každého člověka. Tyto záležitosti nelze ponechávat na libovůli zákonodárce nebo většiny, protože, jak říkal již Cicero, spravedlnost spočívá v něčem více než v pouhém vytváření zákonů a jejich aplikaci. Zahrnuje v sobě *uznání důstojnosti každého člověka*,¹¹ která bez náboženské svobody, zaručované a prožívané v její podstatě, zůstává ochromená a ponížená a je vystavená riziku, že se stane panstvím idolů a relativních hodnot proměněných na absolutní. To vše vystavuje společnost riziku politické a ideologické totality, která zdůrazňuje veřejnou moc, zatímco svoboda svědomí, myšlení a náboženství je umrtvována či znevažována téměř jako potenciální konkurent.

¹¹ Srov. CICERO. *De inventione*, II, 160.

Dialog mezi občanskými institucemi a náboženstvím

9. Dědictví principů a hodnot vyjádřených v autentické náboženskosti představuje bohatství národů a jejich *étos*. Hovoří přímo ke svědomí a k mysli mužů a žen, připomíná příkaz morálního obrácení, motivuje a rozvíjí život ctností a láskyplný přístup jednoho k druhému v duchu bratrství, jako členů velké lidské rodiny.¹²

Při respektování pozitivní laickosti státních institucí je stále třeba uznávat veřejný rozměr náboženství. Za tím účelem má zásadní význam *zdravý dialog mezi občanskými a náboženskými institucemi* pro integrální rozvoj lidské osoby a pro harmonii ve společnosti.

Žít v lásce a v pravdě

10. V globalizovaném světě, který je charakteristický společnostmi stále více multietnickými a multikonfesními, mohou velká náboženství vytvářet důležitý faktor jednoty a míru lidské rodiny. Jejich následovníci jsou povoláni, aby na základě svých náboženských přesvědčení a racionálního hledání obecného dobra zodpovědně žili své úsilí v podmínkách náboženské svobody. V různých náboženských kulturách se má odmítat vše, co je proti důstojnosti muže a ženy, a naproti tomu se má oceňovat vše, co se jeví jako pozitivní pro občanské soužití.

Veřejný prostor, který mezinárodní společenství dává k dispozici jednotlivým náboženstvím a pro jejich nabídku „dobrého života“, napomáhá vytváření souhlasného měřítko pravdy a dobra i morálního konsensu, což má pro spravedlivé a pokojné soužití zásadní význam. *Vedoucí osobnosti* velkých

¹² Srov. BENEDIKT XVI. *Projev k zástupcům jiných náboženství ve Spojeném království* (17. září 2010). *L'Osservatore Romano* (18. září 2010), s. 12.

náboženství jsou díky své roli, svému vlivu a své autoritě v příslušných společenstvích povoláni jako první ke vzájemné úctě a k dialogu.

Křesťané jsou díky víře v Boha, Otce Pána Ježíše Krista, povzbuzováni, aby žili jako bratři, kteří se setkávají v církvi a spolupracují na vytváření světa, kde lidé a národy už nebudou „škodit ani zabíjet ... protože poznání Hospodina naplní zemi, tak jako vody pokrývají moře“ (Iz 11, 9).

Dialog jako společné hledání

11. Pro církve představuje dialog s následovníky rozličných náboženství důležitý nástroj spolupráce se všemi náboženskými společenstvími na obecném dobru. Sama církve neodmítá nic z toho, co je na různých náboženstvích pravé a svaté. „S upřímnou vážností se dívá na jejich způsoby chování a života, pravidla a nauky. Ačkoli se v mnohém rozcházejí s tím, co ona věří a k věření předkládá, přece jsou nezřídka odrazem Pravdy, která osvětluje všechny lidi.“¹³

To, co naznačuje, není cesta relativismu či náboženského synkretismu. Církve totiž „hlásá a je povinna neustále hlásat Krista, který je ‚cesta, pravda a život‘ (Jan 14, 6), v němž lidé nalézají plnost náboženského života a skrze něhož Bůh všechno smířil se sebou.“¹⁴ To však nevylučuje dialog a společné hledání pravdy v různých oblastech života, neboť, jak říká často citovaný

¹³ II. Vatikánský koncil, Deklarace o poměru církve k nekřesťanským náboženstvím *Nostra aetate*, 2.

¹⁴ *Tamtéž.*

výrok sv. Tomáše Akvinského, „každá pravda pochází od Ducha svatého, ať ji vysloví kdokoli.“¹⁵

Na rok 2011 připadá 25. výročí *Světového dne modliteb za mír*, který v r. 1986 svolal do Assisi ctihodný Jan Pavel II. Při této příležitosti vydali *vedoucí představitelé* velkých náboženství svědectví o tom, že náboženství je faktorem sjednocení a míru a nikoli rozdělení a konfliktu. Vzpomínka na tento prožitek je důvodem naděje pro budoucnost, v níž se všichni věřící budou cítit tvůrci spravedlnosti a míru a skutečně se jimi stanou.

Morální pravda v politice a v diplomacii

12. Politika a diplomacie by měly hledět na morální a duchovní vlastnictví skýtané velkými světovými náboženstvími, aby poznávaly a prosazovaly pravdu a univerzální principy a hodnoty, které nelze popírat, aniž by se tím popírala i důstojnost lidské osoby. Co však prakticky znamená prosazovat morální pravdu ve světě politiky a diplomacie? Znamená to konat zodpovědným způsobem na základě objektivního a celkového poznání skutečností; znamená to demontovat politické ideologie, které končí pošlapáním pravdy a lidské důstojnosti a chtějí prosazovat pseudohodnoty pod záminkou míru, rozvoje a lidských práv; znamená to podporovat trvalé úsilí o to, aby se pozitivní zákony zakládaly na principech přirozeného práva.¹⁶ To vše je potřebné a souvisí to s respektováním důstojnosti a hodnoty lidské osoby schválené *Chartou Organizace spojených národů* z roku 1945,

¹⁵ *Super evangelium Joannis*, I, 3.

¹⁶ SROV. BENEDIKT XV. *Projev k občanským autoritám a diplomatickému sboru na Kypru* (5. června 2010). *L'Osservatore Romano* (6. června 2010), s. 8; MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. *Hledání univerzální etiky: pohled na přirozený zákon*, Vatikán 2009.

která představuje univerzální morální hodnoty a principy s dopadem na normy, instituce a způsoby soužití na národní i mezinárodní úrovni.

Za hranicemi nenávisti a předsudků

13. Navzdory poučením z historie a snahám států, mezinárodních organizací na světové i místní úrovni, nevládních organizací i úsilí všech lidí dobré vůle, kteří se každodenně nasazují pro ochranu základních práv a svobod, ještě i dnes zaznamenáváme ve světě pronásledování, diskriminace, skutky násilí a nesnášenlivosti motivované nábožensky. Zvláště v Asii a v Africe jsou hlavními oběťmi členové náboženských menšin, jimž se zakazuje svobodně vyznávat vlastní náboženství anebo ho změnit; děje se tak zastrašováním a porušováním práv, základních svobod a podstatných dober, až po odnímání osobní svobody nebo samého života.

Jak jsem již řekl, existují také rafinovanější formy nepřátelství vůči náboženství, které se v západních zemích mnohdy projevují popíráním historie a náboženských symbolů, v nichž se odráží totožnost a kultura většiny obyvatel. Často podněcují nenávist a předsudky a nejsou slučitelné s pokojnou a vyrovnanou vizí pluralismu a laického charakteru institucí, aniž bychom počítali s hrozbou novým generacím, že ztratí kontakt s cenným duchovním dědictvím svých zemí.

Ochrana náboženství se uskutečňuje skrze ochranu práv a svobod náboženských skupin. *Vedoucí osobnosti* velkých světových náboženství a osoby zodpovědné za státy by měli obnovit své úsilí o prosazování a ochranu náboženské svobody, zvláště o ochranu náboženských menšin, které neznamenaají hrozbu pro identitu většiny, ale naopak dávají příležitost k dialogu

a k vzájemnému kulturnímu obohacení. Jejich obhajoba představuje ideální možnost pro posilování ducha benevolence, otevřenosti a vzájemnosti, který může sloužit pro ochranu základních práv a svobod ve všech oblastech a regionech světa.

Náboženská svoboda ve světě

14. Nakonec se obracím na křesťanská společenství, která trpí pronásledováním, diskriminací, skutky násilí a nesnášenlivosti, zvláště v Asii, v Africe, na Blízkém Východě a především ve Svaté zemi, na místě Bohem vyvoleném a požehnaném. Znovu je ujišťuji o své otcovské lásce a modlitbě, přičemž prosím všechny zodpovědné, aby se zasazovali o ukončení veškerého bezpráví vůči křesťanům, kteří v těchto oblastech bydlí. Kéž Kristovi učedníci tváří v tvář současným protivenstvím neztrácejí odvahu, protože *svědectví o evangeliu je a vždy bude znamením, kterému se odporuje.*

Ve svých srdcích meditujeme slova Pána Ježíše: „Blahoslavení plačící, neboť oni budou potěšeni. ... Blahoslavení, kdo lační a žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni. ... Blahoslavení jste, když vás budou kvůli mně tupit, pronásledovat a vylhaně vám připisovat každou špatnost; radujte se a jásejte, neboť máte v nebi velkou odměnu“ (Mt 5, 4–12). Obnovme „úsilí o shovívavost a odpouštění, pro něž jsme se rozhodli a které si vyprošujeme od Boha v modlitbě *Otče náš*, abychom my sami vytvářeli podmínky a měřítko pro vytoužené milosrdenství. Vskutku se modlíme takto: ‚Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům‘ (Mt 6, 12).“¹⁷ Násilí se nepřekoná násilím. Kéž náš výkřik bolesti je vždy doprovázen vírou, nadějí a svědectvím o Boží lásce. Rovněž vyslovuji své přání, aby zvláště v Evropě přestalo nepřátelství a

¹⁷ PAVEL VI. *Poselství k oslavě Světového dne míru 1976*. AAS 67 (1975), s. 671.

předsudky vůči křesťanům, kteří chtějí žít svůj život v souladu s hodnotami a principy vyjádřenými v evangeliu. Kéž se Evropa raději smíří se svými křesťanskými kořeny, které jsou zásadní pro pochopení její úlohy, jakou měla, jakou má a chce mít v dějinách. Tak bude moci zakusit spravedlnost, svornost a mír a bude rozvíjet upřímný dialog se všemi národy.

Náboženská svoboda – cesta k míru

15. Svět potřebuje Boha. Potřebuje etické a duchovní hodnoty, které jsou univerzální a sdílené, a náboženství může nabídnout cenný příspěvek pro jejich hledání a pro vytváření spravedlivého a pokojného sociálního řádu na národní i mezinárodní úrovni.

Mír je Božím darem a zároveň projektem, který se má uskutečnit. Společnost smířená s Bohem je blíže k míru, který není jednoduše jen nepřítomností války, není pouhým plodem vojenské nebo ekonomické převahy a tím méně lstivých úskoků anebo umných manipulací. Mír je naproti tomu výsledkem procesu očišťování a kulturního, duchovního a morálního povznesení každého člověka a každého národa, v němž se plně respektuje lidská důstojnost. Vyzývám všechny, kdo touží stát se tvůrci míru, především mladé lidi, aby naslouchali svému vnitřnímu hlasu, aby v Bohu nacházeli stálý podnět pro získávání autentické svobody a nevyčerpatelné síly pro orientaci světa v novém duchu, který dokáže neopakovat chyby minulosti. Jak učí Boží služebník Pavel VI., jehož moudrosti a prozíravosti vděčíme za ustanovení Světového dne míru, „především musíme poskytnout míru jiné zbraně, než jsou ty, které jsou určeny pro zabíjení a vyhlazení lidstva. Je třeba především morálních zbraní, které dodávají sílu a prestiž mezinárodnímu právu. V první řadě je to dodržování

smluv“.¹⁸ Náboženská svoboda je autentickou zbraní míru s *historickým a prorockým posláním*. Ona zhodnocuje a zúrodňuje nejhlubší kvality a možnosti lidské osoby, které jsou schopné změnit a zlepšit svět. Ona umožňuje žít naději na spravedlivou a mírovou budoucnost i navzdory závažným nespravedlnostem a hmotné i morální bídě. Kéž všichni lidé a společnosti na všech úrovních a v každém koutu země brzy zakusí *náboženskou svobodu – cestu k míru!*

Vatikán 8. prosince 2010

BENEDICTUS PP XVI

¹⁸ *Tamtéž*, s. 668.